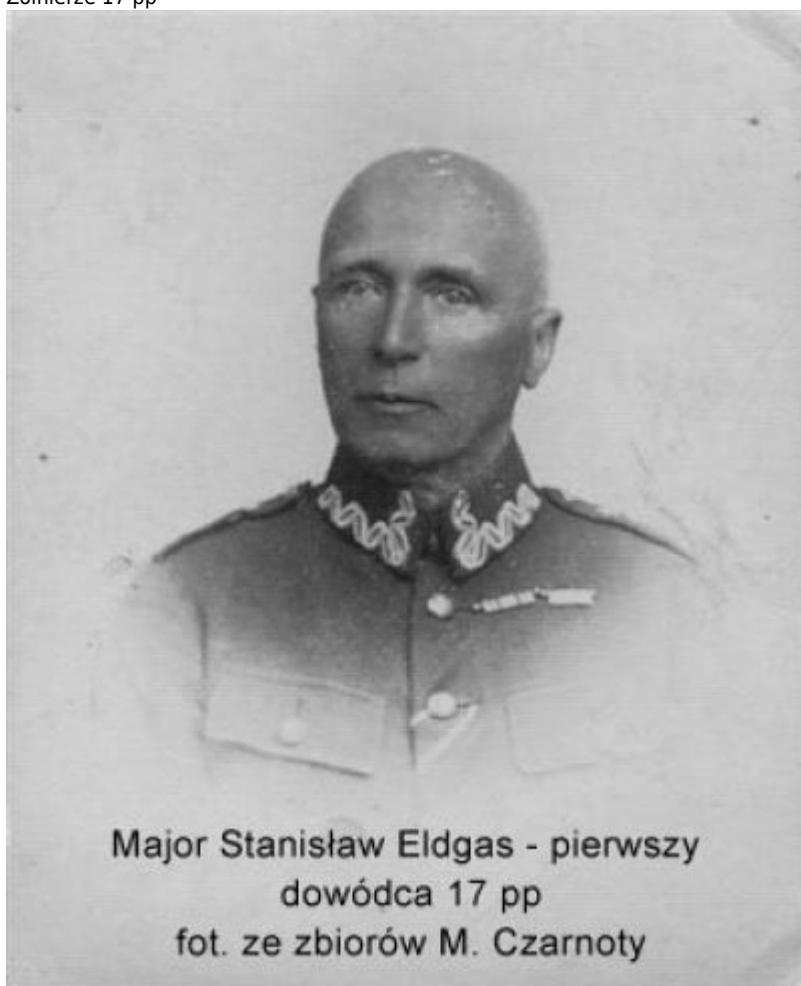

17 Pułk Piechoty

Żołnierze 17 pp

Major Stanisław Eldgas - pierwszy d-ca 17 pp

Jasełka w 17 pp

Orkiestra 17 pp

Pamiętkowe zdjęcie z manewrów w 1929 r.

fot. Archiwum Muzeum Okręgowego w Rzeszowie

Żołnierze 17 pp

Już w dniu Wszystkich Świętych 1918 roku, czyli w pierwszym dniu niepodległości przystąpiono w Rzeszowie do formowania Pułku Piechoty Ziemi Rzeszowskiej.

Służyli w nim byli żołnierze armii austriackiej, członkowie Polskiej Organizacji Wojskowej i liczni ochotnicy. Już 17 listopada pierwsze dwie kompanie odeszły pod Lwów, gdzie sytuacja na froncie ukraińskim była niebezpieczna i groźna, a 8 grudnia pojechali ich śladem cały batalion. W tym też czasie nastąpiła reorganizacja Pułku Ziemi Rzeszowskiej, z którego sformowano 1 i 2 Pułk Ziemi Rzeszowskiej. Po zmianie nazw i numeracji pierwszy pułk przemianowano na 14 Pułk Piechoty, by ostatecznie w lutym 1919 roku nadać mu nazwę 17 Pułk Piechoty. Pierwszym jego dowódcą został major Stanisław Elgas, oficer austriacki ożeniony w Rzeszowie z Januszoną, córką znanego fotografa Edwarda Janusza. W początkowym okresie prowadzenie prac organizacyjnych i szkolenia pułku było bardzo utrudnione ze względu na trudną sytuację w Małopolsce Wschodniej i na Wołyniu, gdzie była pilna potrzeba zasilania frontu w coraz to nowe oddziały.

W dniu 17 stycznia 1919 roku dwie kompanie z pierwszego batalionu wyjechały na front ukraiński pod Włodzimierz Wołyński. W nocnym natarciu na to miasto, z 22 na 23 stycznia poniosły znaczne straty. W połowie maja Ukraińcy zaatakowali i zajęli wieś Oszczów. Druga kompania 17 pp została otoczona i odcięta w miejscowości Goniatyn. W nocy z 9 na 10 maja kompania po ciężkiej walce przebiła się do Dołhobyczowa, a wsparta przez Halerczyków w przeciwnatarciu odebrała Goniatyn. Pod koniec maja 1919 roku w związku z polską ofensywą 1 batalion 17 pp wyruszył na Kamionkę Strumiłową, Krasne, Biały Kamień i Brody, gdzie napotkał nowego nieprzyjaciela – Sowietów. Po walkach nad Narajówką i Gniłą Lipą dociera aż do Styry, skąd zostaje dyslokowany na Śląsk Cieszyński. Tu łączą się wszystkie dotąd rozproszone oddziały 17 pp, przybywa dowództwo i odtąd pułk występuje już jako całość.

W połowie października 1919 roku pułk odszedł na front litewsko-białoruski, gdzie pozostawał w odwodzie do marca 1920 r. Dnia 6 kwietnia „Siedemnastka” zajęła odcinek frontu nad Berezyną, gdzie toczył walki z Armią Czerwoną przeciwdziałając jej wypadom i natarciom, a ze swojej strony organizował częste wypadki na pozycje i tyły nieprzyjacielskie. Oficerowie i żołnierze z Rzeszowa znaleźli się w historycznym miejscu bitwy nad Berezyną, gdzie Napoleon w 1812 roku w czasie powrotu spod Moskwy stoczył bitwę, która pozwoliła mu na wycofanie za rzekę armii francuskiej i marsz na Wilno. Właśnie w miejscu bitwy Napoleona, w setną rocznicę tych wydarzeń, Rosjanie wystawili Carowi Mikołajowi pomnik. Oficerowie I batalionu 17 pp zburzyli ten pomnik. W połowie maja 1920 roku Sowietci chcąc odciążyć swoje wojska na Ukrainie rozpoczęli ofensywę na froncie litewsko-białoruskim forsując rzekę Berezynę. Celem powstrzymania natarcia I batalion przerzucono w rejon Stefanowa, aby wyrzucić Rosjan za rzekę. Następnie walczył on w rejonie Bohuszewicz i na linii Jakszyce-Rzeczki. Ostateczne przeciwnatarcie Polaków spowodowało odrzucenie nieprzyjaciela za rzekę. W dniu 4 czerwca Rosjanie natarli na odcinek Pułku w rejonie Nagonicze-Berezyna, po krwawej dwudniowej walce oddziały rosyjskie zostały ponownie odrzucone za Berezynę. W tej bitwie Pułk poniósł największe straty z zabitych i rannych, ale wykazał także wysokie walory bojowe, hart ducha i opanowanie. Kiedy Sowietci zaczęli wchodzić na głębokie skrzydło Pułku zmuszając go do cofnięcia się, przy pierwszej nadarzającej się sposobności przeszedł do przeciwnatarcia rozbijając nieprzyjaciela i odzyskując utracony teren. 4 czerwca, dzień bitwy pod Niegoniczami został ogłoszony dniem święta pułkowego. W dniu 4 lipca 1920 roku pod wpływem uderzenia Sowietów na północy Pułk wraz z całością Armii Polskiej zaczął się wycofywać staczając po drodze liczne potyczki i bitwy, że wymienię tylko te największe: pod Słoninem, Zelwą, Wołkowyskiem, Swisłoczą i Narewką. Polska armia zatrzymała się na linii Wisły, Pułk w Górce Kalwarii wszedł w skład XII brygady piechoty stanowiącej odwód 4 armii. A dalej to już słynna, jedna z najważniejszych bitew w historii Europy zwana „Cudem nad Wisłą” stoczona 15 sierpnia, która powstrzymała „rewolucję proletariacką”, którą na bagnietach chcieli zanieść na zachód Europy krasnoarmiejcy.

Pod koniec sierpnia Pułk odjechał pod Lwów, gdzie we wrześniu stoczył zacięte walki w rejonie Krasne-Gołogóry-Stanibaby, tracąc około 300 zabitych i rannych. W drugi dzień Bożego Narodzenia 1920 roku pułk pod dowództwem majora Jana Pawłowskiego powrócił do Rzeszowa witany uroczystie przez władze, duchowieństwo i mieszkańców miasta.

W „Księdze chwały piechoty” wydanej w Warszawie 1937-1939 czytamy: Straty Pułku w czasie wojny były liczne, ustalono nazwiska tylko 127 oficerów i szeregowych poległych, względnie zmarłych z ran, poza tym zginęło 1 361 szeregowych. Odznaczono orderem Virtuti Militari 11 oficerów i szeregowych, Krzyżem Walecznych zaś 14 oficerów i 61 szeregowych.

Dnia 19 października 1923 roku Pułk otrzymał sztandar ufundowany przez powiaty rzeszowski, ropczycki, pilzneński i mielecki. Widnieją na nim nazwy miejscowości, gdzie Pułk stoczył ciężkie boje oraz herby powiatów, które ufundowały sztandar. Oficer oświatowy kpt. Władysław Wisłocki – ojciec znanego dyrygenta i kompozytora Stanisława - skomponował marsz pułkowy. Wykonywany był zawsze przez

orkiestrę pułkową między innymi w dniu święta pułkowego 4 czerwca. Rozpoczęło się ono od raportu o stanie pułku, następnie Msza Święta, którą zawsze na terenie koszar odprawiał kapelan ks. Henryk Kisiel, a po niej defilada przed budynkiem starostwa na ul. 3 Maja - obecnie muzeum - a wieczorem bal. Orkiestra pułkowa kierowana przez kapelmistrza kpt. Franciszka Słomowicza - założył także orkiestrę symfoniczną pułku, która koncertowała w gmachu „Sokoła” - uczestniczyła w wielu uroczystościach i defiladach z okazji świąt państwowych, kościelnych i uroczystościach miejskich, na przykład odbywające się corocznie na Placu Wolności pożegnanie i powitanie pułku udającego się na manewry. Corocznie w dniu Święta Niepodległości 11 listopada orkiestra uczestniczyła w modłach za Ojczyznę z udziałem władz cywilnych i wojskowych miasta i powiatu w synagodze Nowomiejskiej (obecnie BWA) grając między innymi na rozpoczęcie uroczystości Hymn Państwowy, a na zakończenie hymn „Boże coś Polskę” śpiewany przez wszystkich zgromadzonych, uczestniczyła także w odsłonięciu pomnika płk. Leopolda Lisa-Kuli. Żołnierze pułku wyremontowali i przywrócili do celów kultu świątynię poreformacką zamienioną przez Austriaków na magazyny - została kościołem garnizonowym. Prowadzono bibliotekę, kursy dla analfabetów, a w koszarach na Kilińskiego kino żołnierskie „Henryka”.

W 1921 roku założono Klub Sportowy 17 pp z sekcjami: szermierczą, pływaką, jazdy konnej i piłki nożnej. Wybudowano stadion sportowy z trybunami, a w 1933 roku połączono się z KS „Resovia” przyjmując nazwę Wojskowo-Cywilne Towarzystwo Sportowe „Resovia”. Prezesem został ppłk W. Siuda, sekretarzem st. sierż. Szewczyk, a wiceprezesem inż. Tondera. W tym czasie klub miał trzy stadiony: przy ulicy Langiewicza, boisko przy ul. Konarskiego i przy Krakowskiej. Dwudziestolecie pułku obchodzono 4-5 czerwca w Kolbuszowej, podczas uroczystości Powiatowy Komitet Obrony w Kolbuszowej przekazał na ręce dowódcy pułku dwa kompletne ckm-y z zaprzęgami konnymi i wózkami. Wybuchła wojna, od kwietnia dowodził pułkiem płk. Beniamin Kotarba, który zginął 12 września prowadząc atak na bagnety w Borowicy.

Pułk zakończył swoje istnienie wraz z Drugą Rzeczpospolitą.

Marek Czarnota